

<https://doi.org/10.38190/ope.10.2.7>

Stručni rad / Professional paper

ONLINE STUDIRANJE KAO USPJEŠNA METODA OBRAZOVANJA DEMOGRAFSKI STARIJIH SKUPINA NA PRIMJERU ODABRANE INSTITUCIJE

Rudi Štekl, struč. spec. oec.
Europska poslovna škola Zagreb
Selska cesta 119, 10110 Zagreb, Hrvatska
Telefon: +385 91 4400 184, email: rudi.stekl@ebus.hr

SAŽETAK

Online studiranje ili učenje na daljinu novi je model obrazovanja u Republici Hrvatskoj koji dobiva sve veću prihvaćenost kod svih dobnih skupina polaznika. Ovakav model posebno kod visokog obrazovanja dobiva sve veću zastupljenost kod visokoobrazovnih institucija u Hrvatskoj. Online studiranje relativna je novina u sustavu obrazovanja Republike Hrvatske koja se susreće s raznom problematikom, a jedna od osnovnih je stigmatizacija koju trenutno ovaj model prolazi, percepcija javnosti da je online studiranje zapravo „online tečaj“. Jednako tako navedeni novi i inovativan model nudi široki spektar prilagodbe i individualiziranja svakom pojedinom polazniku studentu što je novina u sustavu obrazovanja. Ovakav su model zapadnoeuropske visokoobrazovne institucije davno implementirale u svoje sustave. Primarni cilj ovoga rada je prikazati socio-demografsku skupinu polaznika online studija jedne visokoobrazovne institucije u jednoj regiji Hrvatske. Cilj ovoga rada je i ujedno objasniti online studiranje ili učenje na daljinu u Republici Hrvatskoj, prikazati koji su izazovi, nedostaci i mogućnosti s kojima se susreću studenti koji pohađaju online studij i institucije koje ih imaju u ponudi. Kroz rad je prikazan konkretan primjer demografske skupine studenata u jednoj regiji Republike Hrvatske na primjeru jedne visokoobrazovne institucije te razlozi zašto su odabrali baš ovaj model. Uloga i značaj ovakvih inovativnih modela obrazovanja sve je više izražena upravo u vidu potreba tržišta odnosno osoba koje ih pohađaju. U konačnici polaznici su ti koji određuju perspektivu i budućnost ovakvih novih modela obrazovanja.

Ključne riječi: online studiranje; novi model; obrazovanje

1. UVOD

Sustav visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj zadnjih godina proživljava dinamičnu tranziciju uslijed razvoja novih informatizacijskih i komunikacijskih tehnologija. „Obrazovne prilike traže se u novom načinu učenja i poučavanja gdje polaznik/student ima mogućnost izbora „kada“ i „gdje“ učiti te takvim izborom neće poremetiti harmoniju između posla i obitelji“ (Katavić, 2018). Online studij ili učenje na daljinu novi je model alternativnog obrazovanja koji daje odgovor na nove izazove. Softverskim rješenjem putem razvijene aplikacije omogućen je pristup virtualnom/online studiju. Tradicionalni sustav visokog obrazovanja pogotovo u Hrvatskoj pokazao se kao sporo i neadaptivno rješenje koje nije uspjelo dati odgovor na današnje izazovno i dinamično vrijeme. Uslijed svoje neprilagođenosti vremenu i tehnologijama tradicionalni model odabire sve manje studenata/polaznika te se odlučuju za novi model, online studiranje. Ovakav način izvođenja obrazovanja nije novina, zapadnoeuropske visokoobrazovne institucije ovakav su model davno implementirale u svoj sustav te sve svoje programe izvode na preddiplomskoj i diplomskoj razini kroz navedeni format. Navedeni pristup nastao je upravo iz nemogućnosti pohađanja redovne i izvanredne nastave. Osnovna intencija online studija je da se sustav prilagodi studentu/polazniku. Današnje vrijeme je iznimno brze tranzicije i učestalih promjena tržišta, studenti zahtijevaju mobilnost, putovanja po svijetu, privatne, poslovne te obiteljske obveze ne dozvoljavaju im statičnost i fiksni raspored pohađanja nastave. Jednostavno, studenti/polaznici zahtijevaju kreiranje studentskih obaveza i aktivnosti slijedom svojih poslovnih i privatnih obaveza. „Za razliku od „dopisnog obrazovanja“ gdje se interakcija između polaznika i nastavnika odvijala uglavnom jednosmjerno (nastavnik – polaznik), u online okruženju postoji više vrsta interakcije. To su: student/polaznik – online interaktivni komunikacijski sustav, student – obrazovni sadržaj (nastavni materijali), student – student i student – mentor/nastavnik“ (Katavić, 2015). Online studij ili učenje na daljinu svojevrsni je fenomen koji postaje brzorastući trend sa sve većom zastupljenosti kod opće populacije studenata, a pogotovo kod zaposlene demografski starije skupine studenata.

2. OBJAŠNENJE I SPECIFIČNOSTI ONLINE STUDIRANJA

„Učenje na daljinu poznato je još od 1858. godine kada je Londonsko sveučilište odlučilo da polaznici mogu polagati ispite bez nazočnosti na predavanju“ (Zenović i Bagarić, 2014). Online studiranje ili učenje na daljinu metoda je obrazovanja koju obrazovne institucije izvan Hrvatske koriste puno više nego kod nas. U Europi je ovakav sustav obrazovanja postao standard, inozemne obrazovne institucije svoje programe izvode na svim razinama kroz online model. Ovakav model ne samo da je inovativan u smislu praćenja tehnologija već je s financijskog stajališta puno jeftiniji. Studirati se može iz bilo kojeg mjesta na svijetu, nema troškova boravka, hrane, naknada, putovanja itd. „Rezultat takvih spoznaja jest restrukturiranje metoda poučavanja i učenja kako bi se osiguralo pravo na obrazovanje (raspoloživost, pristupačnost, prihvatljivost i prilagodljivost) onima koji imaju ograničene obrazovne resurse i poboljšala kvaliteta obrazovanja iskorištavanjem velikog potencijala interaktivnog komunikacijskog sustava“ (Katavić, 2015). Učenje na daljinu je metoda poučavanja studijskih programa koristeći hibridnu ili mješovitu nastavu (eng. „*hybrid, mixed mode or blended learning*“) kombinacija sinkrone nastave (učionica, video konferencije,

chat, skype) i asinkrone (online forumi, LMS i web 2.0) uz iznimku provjere znanja i ispita koji se održavaju u kontroliranim uvjetima. Ovakav model obrazovanja unatoč tome što prolazi kroz određenu fazu stigmatizacije „online tečaja“ sve više dobiva prostor na tržištu obrazovanja te polako postaje prepoznat kod šire studentske populacije, a pogotovo kod zaposlene demografski starije skupine studenata. „Online obrazovanje inovacija je koja osigurava bolje obrazovne prilike te stoga povećava kvalitetu obrazovanja. Kapaciteti i mogućnosti online obrazovanja ne doprinose samo razvoju online materijala i ekspertize u online okruženju, nego i izgradnji kulture kritičkog razmišljanja, istraživanja, kreativnosti, sinkronog i asinkronog komuniciranja i korištenja multimedijalnih materijala u obrazovanju“ (Katavić, 2018). Specifičnost online studiranja je to da su student/ica i mentor/profesor geografski razdvojeni ali da se potiče korištenje novih tehnoloških rješenja, platformi/aplikacija te se potiče interakcija između: student – interaktivni komunikacijskih sustav/aplikacija – sadržaj/nastavni materijali – mentor/profesor. „Predviđa se da će online studiranje narednih godina u EU koristiti preko 60% studentske populacije upravo iz razloga koji su navedeni“ (Nash, 2015).

3. MOGUĆNOSTI ONLINE STUDIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sve veća potreba opće populacije studenata, a pogotovo zaposlene demografski starije skupine za online studijem u Republici Hrvatskoj podrazumijeva veću suradnju tijela javne vlasti i obrazovnih institucija. „Temeljni kriteriji za izvođenje nastave kroz sustav učenja na daljinu (online studij) definirani su 2013. godine i odnose se na studijske programe kod kojih se barem 50% predmeta i nastavnih sati izvodi online“ (Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, 2013). Ovakav model najprije su implementirale privatne obrazovne institucije, a najviše u području društvenih znanosti zbog brže i lakše mogućnosti adaptacije postojećeg sustava obrazovanja na novi model. U Republici Hrvatskoj nekoliko visokoo obrazovnih institucija izvode svoje programe kroz online studij i nude ovakvu mogućnost studiranja, a to su:

- a. Europska poslovna škola Zagreb (preddiplomska i diplomatska razina),
- b. Veleučilište Baltazar Zaprešić (preddiplomska i diplomatska razina),
- c. Doba Fakultet Maribor (preddiplomska i diplomatska razina),
- d. Sveučilište Rijeka - Ekonomski fakultet (preddiplomska razina, stručni studij).

Unatoč tome što mu je opća studentska populacija nesklona iste imaju povećanje broja upisa upravo u ovom segmentu. „Neka istraživanja pokazuju da su online polaznici bolji studenti“ (Means, 2009). Ono što je ključno kod online studija je to da daje obrazovnu priliku široj populaciji zbog financijskog aspekta i zbog geografske dostupnosti te mobilnosti.

4. VAŽNOST STUDIRANJA ZA DEMOGRAFSKI STARIJU POPULACIJU

S obzirom na činjenicu da online studij pruža mogućnost studiranja iz bilo kojeg mjesta na svijetu najčešće ga upisuje starija dobna skupina ili populacija, a koja je zaposlena. Ovaj alternativni model upravo je u ovome segmentu puno napredniji od dopisnog obrazovanja. Široki spektar dobne skupine koju navedeni format pokriva daje mogućnost svima da iz svoga doma ili bilo kojeg drugog mjesta na svijetu studira. Na ovaj su način dobno pod-

zastupljene skupine koje u pravilu više ne studiraju preko 30 ($\pm$) godina dobile priliku da uz posao i privatne obaveze pohađaju studij. Posebno je zanimljiv podatak da ovaj studij upisuju upravo zaposlene osobe starije životne dobi koje su nekada i negdje stale sa studiranjem ili se prebacuju sa srodnih studija te nastavljaju obrazovanje. Razlog isto tako leži u činjenici da studij upisuju zbog osobnog razvoja, povećanja koeficijenta plaće na poslu, konkurentnosti na tržištu rada što posljedično dovodi do veće mirovine, dakle ulaganje u osobni razvoj i nadogradnju.

5. ANALIZA POLAZNIKA ONLINE STUDIJA NA PRIMJERU ODABRANE INSTITUCIJE

Analiza studenata provedena je metodom istraživanja „osobni intervju“ (eng. *face to face*) ili kvalitativnom metodom. Uzorak ankete čini 31 ispitanik student Europske poslovne škole Zagreb. Osobni intervju s ispitanicima/studentima proveden je u razdoblju od 13.7. do 16.7. 2020. godine. Struktura samih pitanja bila su zatvorenog tipa (pitanja s višestrukim izborom) i dihotomna pitanja (da/ne). Zadnje pitanje u anketi jedino se odnosi na tzv. mekani oblik istraživanja ili slobodni odgovor gdje su ispitanici po slobodnoj volji odgovarali na zadano pitanje. Navedena visokoobrazovna institucija iz Zagreba koju pohađaju ispitanici/studenti izvodi sve svoje programe stručnih studija kroz online model iz područja humanističkih znanosti. Ovakav pristup istraživanju odabran je s obzirom na to da se trebalo doći do socio-demografskih karakteristika upisanih studenta Slavonskih županija (Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Požeško-slavonske i Brodsko-posavske županije). Iz prikazane tablice kako slijedi jasno je vidljiva struktura upisanih online studenata u područnom uredu Županija na Europskoj poslovnoj školi Zagreb. U istraživanju je sudjelovao 31 student/ica, 17 osoba ili 55% ženskog te 14 osoba ili 45% muškog spola.

Tablica 1. Struktura upisanih studenata u Područni ured Županija, EBUS

Element	N	%
Spol		
M	14	45%
Ž	17	55%
Radni status		
DA (zaposlen/a)	24	77%
NE (nezaposlen/a)	7	23%
Dob		
a. 20 - 30 godina	7	22%
b. 30 - 40 godina	14	45%
c. 40 - 50 godina	4	12%
d. iznad 50 godina	6	19%
Godina studija		
a. 1	15	48%
b. 2	7	22%
c. 3	4	12%
d. 4	3	9%
e. 5	2	6%
Ukupno	31	100 %

Izvor: rezultati istraživanja autora rada

Kategorija radni status iz tablice navodi da je 24 student/ica ili 77% zaposlen dok je 7 studenata ili 23% u statusu nezaposlene osobe. Što se tiče dobne strukture ispitanika, kreće se u rasponu od 20 do iznad 50 godina, s prosjekom od 43 ($\pm$) godina. Najveći broj ispitanika, 14 ili 45% pripada u kategoriju od 30 do 40 god. U sljedeću kategoriju po rangu zastupljenosti 20 do 30 godina pripada 7 ili 22%. Indikativan je podatak da u kategoriju iznad 50 godina spada 6 ili 19%. U najmanju kategoriju 40 do 50 spada svega 4 studenta ili 12%. Što se tiče kategorije godine studija podaci su sljedeći: na prvu godinu preddiplomskog stručnog studija upisano je 15 ili 48% studenata, na drugu godinu 7 ili 22%, a na treću godinu 4 ili 12%. Na specijalistički diplomski stručni studij, četvrtu godinu upisano je 3 ili 12%, a na petu godinu upisano je 2 ili 6% studenata. Prema ukupno iznesenim podacima jasno je razvidno da studenti Slavonskih županija koji upisuju online studij u prosjeku su starije životne dobi i u velikom postotku 77% su zaposleni. Na pitanje koje je bilo ključno u osobnom intervju (eng. *face to face*) „zašto su odabrali online studij?“, apsolutna većina, njih 30 ili 97% odgovara: a) nemogućnost pohađanja redovne i izvanredne nastave radi poslovnih i privatnih razloga, samo 1 ili 3% navodi b) ostali razlozi.

6. ZAKLJUČAK

Suočeni s nepredvidivim izazovima obrazovnih trendova, a praćeni hiperprodukcijom informatizacijske i komunikacijske tehnologije sve obrazovne, a pogotovo visokoobrazovne institucije trebaju biti pioniri u uvođenju novih alternativnih i inovativnih rješenja prema novim modelima obrazovanja. Javni i privatni sektor u području obrazovanja mora prihvatiti činjenicu da je vrijeme novih mogućnosti i tehnologija prisutno te ukoliko ne izvrše brzu transformaciju postojećeg obrazovnog sustava na nove alternativne modele poput online studija doći će do neminovnog smanjenja broja upisa na njihovim programima. Jednako tako moraju jačati svijest i razumijevanje o međusobnoj povezanosti te svijest prema drugačijim, učinkovitijim pristupima rješavanja problema. Kroz istraživanje koje je navedeno u radu jasno je prikazan socio-demografski kriterij upisanih online studenata u Slavoniji na Europskoj poslovnoj školi Zagreb. Potvrđena je teza da je online studij upisala dobno starija skupina osoba s prosjekom godina 43 ($\pm$) godina koja je u postotku od 77% zaposlenih. Odlučili su se za ovakav model studiranja iz razloga što ne mogu pohađati redovnu i izvanrednu nastavu te boraviti u „velikim“ gradovima zbog poslovnih i privatnih obaveza. Nadalje, troškovi, odnosno hrana i boravak u takvim mjestima su visoki te je online studij upravo idealan model. Jednako tako svi ispitanici su se izjasnili da životna dinamičnost današnjice nije vezana za mjesto boravka te da im upravo ovaj studij kroz mobilnost to omogućava, studiranje iz bilo kojeg mjesta na svijetu. Upravo je model online studija primjer kako nova vremena donose nove mogućnosti od kojih najviše koristi ima upravo krajnji korisnik odnosno online student/ica. Upravo su oni ti koji kreiraju perspektivu i budućnost online studiranja u Republici Hrvatskoj.

ONLINE STUDY AS A SUCCESSFUL METHOD OF EDUCATION OF DEMOGRAPHICALLY OLDER GROUPS ON THE EXAMPLE OF A SELECTED INSTITUTION

Rudi Štekl, MSc

European Business School Zagreb

Selska cesta 119, 10110 Zagreb, Croatia

Phone: +385 91 4400 184, email: rudi.stekl@ebus.hr

ABSTRACT

Online study or distance learning is a new model of education in the Republic of Croatia that is gaining increasing acceptance among all age groups of students. This model is especially becoming prominent and represented in higher education institutions in Croatia. As a relative novelty in the education system of the Republic of Croatia, online study encounters various issues, and one of the basic stigmatization that this model is currently facing, is the common public perception that online study is actually an "online course." Another novelty in the education system is the wide spectrum of required adaptation and individualization of each student. This model of Western European higher education institutions has long been implemented in their systems. The primary goal of this paper is to show the socio-demographic group of online students in a region of Croatia. The paper also aims to explain online or distance learning in the Republic of Croatia, to show the challenges, shortcomings and opportunities faced by students attending online studies and institutions that offer them. The paper presents a concrete example of a demographic group of students in one region of the Republic of Croatia through observation of a higher education institution and the reasons why they chose this model. The role and importance of such innovative models of education is increasingly expressed precisely in the form of the needs of the market or the people who attend them. Ultimately, it is the students who determine the perspective and future of such new models of education.

Keywords: *online study; new model; education*

LITERATURA

1. Katavić, I., Milojević, D. i Šimunković, M. (2018). Izazovi i perspektive online obrazovanja u Republici Hrvatskoj. *Obrazovanje za poduzetništvo - E4E*, 8(1), 95-107. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/202729>
2. Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M. i Jones, K. (2009). *Evaluation of Evidence-Based Practices in Online Learning: A Meta-Analysis and Review of Online Learning Studies*.
3. Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje (2013). *Kriteriji za vrednovanje online studija*.
4. Nash, J. A. (2015). Future of Online Education in Crisis: A Call to Action. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 14(2).
5. Online učenje: jeftiniji i jednostavniji način za stjecanje novih znanja i vještina. (28. lipanj 2015.) *Lider*. Preuzeto s: <https://lider.media/znanja/online-ucenje-jeftiniji-i-jednostavniji-nacin-za-stjecanje-novih-znanja-i-vjestina-52476> (14.07.2020).
6. Zenović, I., Bagarić, I. (2014). Trendovi u otvorenom učenju na daljinu u svetu i kod nas. Sinteza: Impact of the Internet on Business Activities in Serbia and Worldwide. doi:10.15308/sinteza-2014-379-384